

Hnízdní společenstvo ptáků rašeliniště Mrtvý luh a jeho změny v posledních 40 letech

Changes in the Breeding Bird Community of the Mrtvý luh Peatbog Over the Last 40 Years

Jiří Pykal⁽¹⁾ • Aleš Vondrka⁽²⁾ • Jan Havlíček⁽³⁾ • Jiří Vondrka⁽¹⁾ • Vladimír Volf⁽⁴⁾

Abstract: Mrtvý luh peatbog in the Šumava Mountains, covers an area of 363 ha and lies at the confluence of the Teplá Vltava and Studená Vltava rivers, at an elevation of 731–747 m. The majority of the peatbog surface is covered by stands of bog pine (*Pinus rotundata*) of varying height and density. The margins (lagg zone) of the peatbog are covered by stands of spruce, pine and birch. The bird community at the site was surveyed using the point transect method during the breeding seasons of 2019 and 2020. These surveys repeated earlier studies conducted in 1979–1980 and 1989–1990 using the same method. In total, 52 bird species were recorded around the counting points during the 2019 and 2020 breeding seasons, with an additional 13 species observed outside the points. By far the most numerous species in the bog pine stands was *Anthus trivialis*, while *Phylloscopus trochilus* and *Saxicola rubetra* were also commonly recorded in this habitat. A marked decline was recorded for two previously dominant species – *Anthus pratensis* and *Acanthis flammea*. Conversely, considerable increases were observed in *Sylvia atricapilla*, *Erithacus rubecula*, *Phylloscopus collybita*, *Periparus ater* and *Columba palumbus* – species associated with the expanding spruce, pine and birch stands at the margins of the bog.

Key words: birds, long-term changes, Mrtvý luh, peatbog, Šumava Mts.

Abstrakt: Rašeliniště Mrtvý luh na Šumavě má rozlohu 363 ha, leží na soutoku Teplé a Studené Vltavy v nadmořské výšce 731–747 metrů. Většinu plochy rašeliniště pokrývají porosty borovice blatky a jejího hybridu s borovicí klečí (borovice rašelinné) různé výšky a hustoty. Okrajové části lokality pokrývá mozaika porostů s převahou smrku, borovice a břízy. Průzkum ptačího společenstva na lokalitě byl proveden metodou bodového transektu v průběhu hnízdních sezón 2019 a 2020. Opakovali jsme tak stejnou metodikou provedené průzkumy ornitocenózy Mrtvého luhu z let 1979–1980 a 1989–1990. Během hnízdních sezón 2019 a 2020 jsme celkově zaznamenali 52 ptačích druhů při sčítání na bodech a dalších 13 druhů mimo sčítací body. V porostech borovice blatky a borovice rašelinné byla daleko nejpočetnější linduška lesní, početnými druhy v tomto biotopu byli také budníček větší a bramborníček hnědý. Proti předchozím průzkumům jsme zaznamenali silný úbytek dvou dříve dominantních druhů, lindušky luční a čečetky zimní. Naproti tomu jsme zjistili výrazný vzestup početnosti pěnice černohlavé, červenky obecné, budníčka menšího, sýkory uhelníčka a holuba hřivnáče, tj. druhů, obývajících expandující porosty smrku, borovice a břízy při okrajích rašeliniště.

Klíčová slova: dlouhodobé změny, Mrtvý luh, ptáci, rašeliniště, Šumava.

Úvod

Ptačí společenstvo Mrtvého luhu bylo poprvé zkoumáno metodou bodového transektu skupinou jihočeských ornitologů v hnízdních sezónách let 1979/1980 (Janda et al. 1987). Tehdy byly získány informace o druhovém spektru, kvantitativních poměrech a dalších charakteristikách ptačího společenstva této významné lokality. Průzkum byl opakován mírně obměněnou skupinou autorů podle

¹⁾ Jihočeský ornitologický klub, Dukelská 242/1, CZ – 370 01 České Budějovice, e-mail: pykal.jiri@seznam.cz, jiri.vondrka@centrum.cz.

²⁾ Správa Národního parku Šumava, ul. 1. máje 260, CZ – 385 01 Vimperk, e-mail: ales.vondrka@npsumava.cz

³⁾ Odbor životního prostředí, zemědělství a lesnictví, Krajský úřad Jihočeského kraje, U Zimního stadionu 1952/2, CZ – 370 01 České Budějovice, e-mail: janhavlicek.cz@gmail.com

⁴⁾ Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Kaplanova 1931/1, CZ – 148 00 Praha 11 – Chodov, e-mail: vladimir.volf@nature.cz